

ERDÉLYI GAZDA

ALTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,
hová a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.
Kéziratok nem küldetnek vissza.
Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.
Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,
Ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetések és hirdetési pénzek, valamint a reclamatiók.
Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

TARTALOM.

Az erdélyi gazdasági egylet felirata a földm. miniszterhez a román kereskedelmi- és vámszerződés ügyében II.

Erdőőri szakiskola Görgény-Szentimrén

A tulok-bivalyószvér kérdése. Békeasy László.

Egy kiváló lótenyésztési munkáról. Nagy Kálmán.

Az Ásványi-féle aranka irtó eszközről. Sz. Szakáts Péter.

A „gróf Schweinitz Gyula emléke“ kolozsvári V-ik rózsakiállítás szabályzata. A rózsakiállítás rendezőbizottsága.

Rövid sajtóközlemények.

Figyelmeztetés. — Melyik a legjobb permetező.

Piaci értesítő.

Az erdélyi gazdasági egylet felirata a földm. miniszterhez a román kereskedelmi- és vámszerződés ügyében.

II.

Epen így, dacára a vámháborúnak, nagymennyiségű szarvasmarha csempésztetik be Romániából Magyarországra, Szerbián keresztül.

A statisztika ugyan is azt mutatja, hogy a vámháboru óta a szerbiából való évenkénti marhabehozatal majdnem meg kétszereződött az előbbi állapothoz képest, számokban kifejezve pedig, a 8 év alatt átlagosan 18,000-rel megsaporodott az évi behozatal.

Tekintettel arra, hogy a vámháboru ideje alatt szerbia szarvasmarha tenyésztése nem tett oly rohamos előhaladást, hogy ezen rengeteg kivitel a sajátjából fedezhetné, sőt ha abból fedezné ma talán nem is rendelkezhetné a saját szükségletére sem a kellő számú szarvasmarhával; mi természetesebb, mint hogy a mutatkozó több kivitel szerbián át hazánkba csempészet román marha.

Mint negativ előnyt kell tehát szintén említenünk, hogy a szerződés létrejöttével ezen vizsás állapot is önmagától megszűnnék és nem támasztana minden létező előny nélkül versenyt szarvasmarháink értékesítésénél egy szomszéd állam, veszélyeztetve egyuttal állategészségügyünket, hanem legalább elkészülve lenne arra hazánk, hogy a szerződéses viszony folytán támasztott concurrentiával küzdenie kell.

Ezen felsorolt előnyökkel szemben a mutatkozó hátrányok sokkal súlyosabbak s a mérleg karja ezen oldalra billen, mely hátrányokat szintén egyenként batorkodunk elősorolni.

1. Ezek közt a legelső és legfőbb az, hogy bár hogyan is rendezné Románia állategészségügyét, tekintettel az Oroszországgal fennálló vi-

szonyára és arra, hogy a keleti marhavész fészket két déli Oroszország lapályai képezik, a honnan Romániába s ez uton, a szerződés létrejöttével — a könnyű vasuti közlekedés folytán hozánk is könnyen áthurezolható lenne és így hazánk a marhavész állandó veszélyének ismét kitétetnék s miként a multban okozott, milliokra menő károkat okozhatna a jövőben is.

2. Minthogy Romániának ugyanazok képezik legfőképen kivitelét, a melyekből hazánk is legtöbb fölöslege van és a melyek értékesítésénél szintén a kivitelre van utalva, t. i. az élőállat — kivált szarvasmarha — és a gabona; a szomszéd állam már itt bent nagy versenyt támasztana, holott tengeri összeköttetése és olcsó vízi szállításánál fogva, a fő fogyasztó államoknál hazánkkal szemben úgy is előnyben van.

3. A Román marha szabad behozatala folytán, a vámháboru óta hazarészünk határszéli megyéiben is szép lendületet vett és már is megtisztult magyar szarvasmarha tenyésztésünk, a kis testű és csekélyebb értékű Román marhával ismét keverednék, kereszteződnek s degenerálna és így értékben csökkenne s ez által a mellett, hogy az egyes tenyésztőknek az állattenyésztés után való jövedelme megfogyatkoznék, apadna maga a nemzeti vagyoni is.

Hozzá véve ehez még a már legelőször említett s kizártnak épen nem tekinthető keleti marhavész pusztítását, ezeket nem csupán hátránynak, de szarvasmarha tenyésztésünk és így hazarészünk legfőbb gazdasági érdeke egyenes veszélyeztetésének kell jelezniük.

4. A Román marha- és állati nyerstermékek behozatalával hazarészünk marha- és ezek nyers termékeinek árai rohamosan aláhanyatlannak, gazdaközönségünk csaknek egyedüli jövedelem forrása és így adózó képessége csökkenne, a melyet a behozott marhák és nyers termékek netáni vámjá alig fogna egalizálni, annyival kevésbé, mert hiszen ismert tény, hogy a befolyó vámokból Ausztria Magyarországgal a quota arányában osztozik és így az összes költségek levonása után maradórészből, alig 30% jutna hazánkknak, a mit valamely magas összegre tenni épen nem lehet.

5. Hasonlóképen a gabona behozatal is árcsökkenést idézne elő most is alacsony áru gabonánknál.

6. Mindezek mellett még egyik nagy hátrány hazánkra, hogy a Romániába bevihető cikkek mind olyan természetiek, hogy ezekkel az összes nyugoti kultur államok versenyével kell küzdenie, a melyek az olcsó vízi közlekedéssel majdnem oly olcsón szállíthatják ipar termékei-

ket Romániába, mint ennek szomszédságában levő hazánk és így jelentékenyebb kivitelre alig lehet számítani.

7. A vámháboru fennállása óta Románia ipara jelentékenyen megerősödött és nem szükségel oly mérvű bevitt, mint annak előtte s a mire főképp szüksége van, — mint kivált gazdasági gépekre — vagy más államokból szerzi be, vagy a mit hazánkból vitet is, olyanok, a melyek a magas vámot is megbirják és így itt is alig lehetne valami újabb előnynek részese hazánk.

Ezen előnyök és hátrányok mérlegelése után, önkénytelenül arra a következtetésre jutunk, hogy sem a közvetlenül szomszédos hazarészünkre, sem magára az egész országra a megújítandó szerződés, annyi előnyt nem biztosítana, hogy a mutatkozó hátrányokat ellensúlyozhatná, miért is mi ezen szerződést nem óhajtjuk még az esetben sem, ha Románia állategészségügyének jobb alapra fektetését megígérné, mert tudjuk a multból, hogy ígéreteinek mennyi hitel adható egyrészt, másrészt pedig Oroszországgal fenálló viszonya is ezt illusoriussá tenné és egy behurezolható marhavész nemcsak óriási kárt okozna ide bent, de Németország is, a keleti marhavész veszélyének ürügye alatt, úgy, mint a multban, ismét és biztosan elzárna marha kivitelünk előtt határát; a mi más oldalról ép oly nagy kár volna hazánkra.

Ennélfogva mély tisztelettel batorkodunk ezen elősorolt indokainkat Nagyméltóságodnak magas figyelmébe ajánlani és kérem, miszerint ezekre és hazánk érdekeire való tekintettel kegyeskedjék oda hatni, hogy Romániával az általános kereskedelmi szerződés meg ne köttessék, minthogy az Magyarországra az alig számbavehető előnyök mellett, eléggé ki sem fejezhető és nem hangsúlyozható hátrányokat rejtene magában.

A mig azonban értjük ezt egész általánoságban és kivált a román szarvasmarha teljes távoltartására nézve, nem kívánunk mereven elzárkózni az elől, hogy a menyinyben Románia a magyar ipar termékeinek bevitelére utat nyitani hajlandó, az ebből származható előnyöknek megfelelő behozatal engedtesse neki is kukoriczából, a határszéli vármegyék szeszgyárai részére.

Ezt indokoltnak találjuk az által, hogy a keleti határszéli vármegyék nem termelnek annyi kukoriczát, a mennyi az ottani gazdasági és ipari szeszgyárak szükségletét is egészben fedezhetné, miért üzemük is csak szűkebb keretben mozoghat; holott ha a román tengeriben szükségletük kellő fedezetet nyerhet, ez által nagyobb lendületet venne a szeszgyártás, a mi úgy az egyeseknek, mint az államnak az eddigi-

Elsőrendű

műtrágyák.

Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyi termékek gyár (Kramer J.)

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomas salak, egeresi trágyafősz, chilisalétrom és egyéb különleges műtrágyatermékeit szavatolt tartalom mellett. — Talajelemzések díjmentesen eszközöltetnek. — Mindennemű felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál a gyár központi irodája, Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz. a. 10 (24—52) a hová a levelek és rendelések intézendők.

Szuperfoszfát.
Párolt
csontliszt.

nél jelentékenyebb hasznót hajtana részint az által, hogy több munkás nyerne foglalkozást, részint, hogy a gyári mellék termékek az állattartás és hizlalásnál előnyösen érvényesüljenek; másrészt az állam adójövedelme is szaporodnék; a gyártott szesz pedig Romániában könnyen értékesítésre találna. Így a szeszgyári vállalatokba nagyobb tőke nyerhetne elhelyezést, a mi ugy ipari, mint gazdasági szempontból is csak előnyös lenne.

De épen az itt előadottak alapján ismételnünk kell, hogy kizárólag csakis a tengeri behozatalát és nagy ellenőrzés mellett, csupán a szeszgyárak részére az általuk a szeszgyártás céljára szükségelt mennyiségben tartjuk megengedhetőnek, ipar termékeink kivihetésének biztosítása ellenében.

Ha azonban mind ezen felsorolt ellenérveink daczára mégis létre jönne Romániával az általános kereskedelmi és vámszerződés, különösen az állatconventiora vonatkozólag bátorkodunk javaslatba hozni, mikép az 1888. évi VII-ik t. cz. értelmében már eleve köttessék ki, hogy Romániában is az ebben körülírt intézkedések foganatosításának, az orosz marha bevitelét akadályozza meg s ezen szempontból az Orosz határon létesítsen sorompókat és állandó őrséget; Magyarországnak pedig adassék meg a jog, hogy mind erről előre meggyőződést szerezhesen és csak ezek létesítése után lépjen érvénybe a szerződés, hogy így, ha ezen szerződésből pozitív előnyök nem származnak is, legyen meg bár az a biztosítéka hazánknak, hogy nem fogja ismét és ismét sújtani és pedig első sorban hazarésziünk állattenyésztését a keleti marhavész pusztítása, allyl szemben, mind ez ideig, a tudomány tehetetlennek bizonyult.

Vége, okulva a multakon, nem mulaszt-hatjuk el a legmelegebben javasolni, hogy az állategészség rendőri biztonság tekintetéből, Szerb Consulatusaiknál a jelen körülmények között is, Román Consulatusaiknál pedig, ha a nem óhajtott szerződés netán létre jön, állandó állatorvos szakközvegek alkalmaztassanak, a kik ellenőrizték az onnan hozzánk beszállítandó állatok és állati nyerstermékek származását; valamint határozatassék meg pontosan a származási igazolvány érvényének ideje is, hogy így kijátszások ne történhessenek.

Ezek után is ismételten bátorkodunk Nagyméltóságodat kérni, miszerint kellően megokolt feliratunkat magas figyelmére méltatni és kifejtett indokaink alapján — hazánk érdekeire való tekintettel — oda hatni kegyeskdjék, hogy Romániával az általános kereskedelmi és vám szerződés ne létesüljön és a román szarvasmarha hozzánk behozható ne legyen.

Mi teljes bizalommal vagyunk Nagyméltóságod iránt, hogy bölcsességével és magas befolyásával hazánk és ebben kivált hazarésziünk veszélyeztetett mezőgazdasági érdekeinek védelmére lesz s ezen bizalom adta megnyugvásunk kapcsán fogadja Nagyméltóságod mély tiszteletünk nyilvánítását.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsivárt 1893. évi május hó 8-án tartott üléséből.

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgálói,
Szabó József s. k.
egyleti elnök.
Sz. Szakáts Péter s. k.
egyl. titkár.

Erdőri szakiskola Görgény-Szentimrén.

Örömmel jelezzük, hogy az első erdélyrészi erdőri szakiskolát folyó évi október 1-én Görgény-Szentimrén ünnepélyesen megnyitják.

Az iskolához, a földművelési minister a tanári személyzetet már ki is nevezte és ezeket állásaik elfoglalására és a szükséges előmunkálatok megtételére utasította.

Az iskolát a görgényi vadászkastélyban helyezik el. A kastély e célra jó részben már át van alakítva.

Az iskola céljaira 20 hold csemete kertet is rendeznek be. Ez is már annyira kész, hogy remélhetőleg 1895-ben az erdélyrészi kopár területek beerdősítésére szükséges csemeték innen fognak kiadni.

Ez a szakiskola az erdélyi részekre nézve azért bir *kiváló fontossággal*, mert egyik legégetőbb szükségén, a szakképzett műszaki segéd személyzet hiányán lesz hivatva segíteni. Már pedig ez az erdélyi részeken, a hól a vagyonzömét az erdők képezik s a hol a kisebb erdőbirtokosok száma, a kik magasabb képzettségű erdőtisztet nem alkalmazhatnak, tulnyomó, ez az iskola kétszeres fontossága.

Ámde meddő lenne a jó akarat, ha nem a tényleg érzet hiányon, nem a valódi szükségén segítenek, és képzett erdőőrök helyett képzelődő erdészeket nevelne.

A szakiskola utasítása megnyugt mindenkit arra nézve, hogy az okt. 1-én megnyitott erdőri szakiskola céljának, feladatának, igényeinek meg fog felelni.

Ez az utasítás a többek között így rendelkezik:

„A tanításnál, megfelelő elméleti oktatás mellett, a *főszűly* az erdőri szolgálathoz szükséges *gyakorlati* kiképzésre fektetetik, minél fogva a tanulók az erdőben, a csemete kertekben és az intézetnél előforduló mindennemű munkálatokat: a favágásokat, erdő használati művelési és védelmi munkálatokat, ásatásokat, kapálásokat, valamint az intézeti erdő és telep napali és éjjeli őrzését maguk tartoznak végezni. Első évi tanulásuk alatt is, a számítás, az írás és rajzolásra, kisebb földterületek felmérésére, valamint a közönséges vadász fegyverrel való bánásra, a vadászat és vad ápolás alapismertekre és lövésre taníttatnak.

Hallomás szerint egyelőre *harmincz tanuló* fog az I. évfolyamba felvétetni, de hogy a II. évfolyam is megnyitható legyen, a többi szakiskolák I. évét be végzett növendékei közül *harminczat* Görgénybe áthelyeznek.

A felvételi feltételeket legközelebb részletesen fogjuk közölni, de annyit már ez uttal jelezhetünk, hogy a felvétel iránti kérvények a földművelésügyi ministeriumhoz július végeig nyújtandók be.

Fentiekkal kapcsolatosan hazafias kötelességet teljesítünk, a midőn összes nagy erdőbirtokos főurainkat, a testületeket, vármegyéink és városaink törvényhatóságait felhívjuk és felkérjük, hogy mennél számosabban alapítsanak ingyenes helyeket az erdélyrészi *első és egyedüli* erdőri szakiskolában, hiszen egy alapítványi hely a tanuló teljes ellátásáért, lakás élelmezés, ruházás, tanítás stb.-ért évenként csak 150 frt, a mely csekély összeggel biztosíthatjuk azt, hogy szakiskolánkban, szűkebb hazánk gyermekei neveltessenek.

A tulok-bivalyöszvér kérdése.¹⁾

Szentkirályi Ákos collegám a bivalykorcsokról²⁾ irt cikkében az én állításaimat is szóvá teszi, mint aki egyike voltam azoknak, akik azt állították, hogy tulok-bivalyöszvérek csakugyan

¹⁾ A „Mezőgazdasági Szemléből“ vettük át. Szerk.

²⁾ A lehető legtevésőbb elnevezés, mert a „korcs“ szó fogalma nyelvünkben egész más, mint a kosmopolitikus „bastard“ kifejezésé.

léteznek. Ez *okból* szükségesnek tartom nézetemet ezen tárgyról elmondani.

Kezdem tehát azon, hogy én a magam részéről, bár meg vagyok győződve a tulok-bivalyöszvéreknek nemcsak létrejöhetségéről, hanem gyakoriságáról is, tudományos szempontból a kérdést igen alárendeltnek, az öszvért magát pedig gazdasági tekintetben még csak figyelemre érdemesnek sem tartom. Nem tartom pedig a fajok keletkezésének kutatása tekintetéből sem számot tevőnek ezen fajkeverék kérdését, mert a különböző fajok parosodását és egymással való nemzőképességét illetőleg annyi kétségen felül álló eset van, hogy a Darwin-féle elmélet igazolására újabb példákat megállapítani alig szükséges, sőt többet mondva, azt merem állítani, hogy azok a vitatkozások, melyeket kísérletileg, a tényálladék kétségtelen megállapításával kideríteni föltötte nehéz, a mint ez számos okból a tulok-bivalyöszvér kérdésénél is így van, többet ártanak az elvnek, mint a mennyit használnak. Gyakorlati gazdasági szempontból pedig azért tartom mellékesnek a kérdést, mert a bivalyöszvér-nevelésnek oly hasznát, tehát okszerűségét is, mint az a ló-szamáröszvérnél tényleg megvan, még csak elképzelni sem tudom, mert a két fajnak hasznosvételeit: igavonó képesség, tejelés, hús, az öszvér-nevelés által, a példák után ítélve, fokozhatóknak nem tartom.

De azt mondhatja erre igen tisztelt karsám, — még pedig álláspontját tekintve, teljes jogosultsággal, — lássuk előbb... nem a medvét, hanem az öszvért magát, vagyis igazoljam azt, hogy az öszvér létezik s aztán vonjuk le a következtetéseket. Belemegyek tehát a tulok-bivalyöszvér létezésének vitatásába is, mert fentebbieket nem azért hoztam fel, hogy kitérjek a szerintem tisztán elméleti értékű vitatkozás elől, hanem csak azt kívántam igazolni, hogy az érvelésnél nem ragadtatom el a kérdésnek jogtalanul tulajdonított nagy hordereje által, mert ismétlem, hogy azt fenforgónak egyáltalában nem vélem.

A tulok-bivalyöszvér előfordulásának kérdésével, vagy hogy hangzatosabban fejezzem ki magamat, ez úgy tanulmányozásával és kutatásával akkor kezdtem foglalkozni, a mikor — ha jól emlékszem — 1878-ban több külföldi szakférfiu különállólólag arra szólított fel, tudatnám velők: fordulnak-e elő Magyarországon ilyen öszvérek, vagy hallottam-e róluk egyáltalán valamit, mert daczára fáradságos, még Amerikára is kiterjedő kutatásaiknak, megállapodásra nem juthatnak, mert mindenfelől tagadó választ kapnak. Mint — akkor még — fiatal tanárt, nagyon megragadt a főbenjárónak véit kérdés, még pedig annyival inkább, mert visszaemlékeztem, hogy gazdasági gyakorlorkoromban, a mikor *gróf Károlyi Sándor* úr főtitkájával a mezőteremi gazdaság részére ökröket vásárolni jártunk Erdélyben, a sülelmedi vásárról hazajövet, láttam 4—5 oly különös színű és alaku borjút, a melyek miatt a szekérről leszállva, eredetüket tudakoltam és azt a felvilágosítást kaptam, hogy ezek magyar tehéntől bivalybika után származtak s a tulajdonosuk ugyancsak ajánlotta is, hogy vegyem meg. Ezen visszaemlékezés még inkább sarkalt arra, hogy utánna járjak a dolognak és el is mentem Szüts Mihály akkori városgazdához, aki a hortobágyi legelőgazdaságra felügyelt és megkérdeztem tőle: van-e tudomása arról, hogy a bivaly párzik a magyar marhával és látott-e már e párzásnak ivadékát? Amire kijelentette, hogy igenis látott többet, s hogy ez öszvérek régebben, míg bivalybikát szabad volt tartani a Hortobágyon, nagyon gyakoriak voltak. Megörültem az értesítésnek annyival is inkább, mert nem kellett attól tartanom, hogy az egyszerű gazdaember olyan hibát kövessen el, a minőt a kartárs ur állításának igazolására Hugo Wilhelm-ről elmond, mert a Hortobágyon nem járt semmiféle Bos americanus, hanem csak tőzsgyökeres bivaly (Bubalus). De mivel a városgazda kijelentésének még csak oly súlyt sem tulajdoníthattam, mint a minőt kartárs ur az „Amerikanischer Agriculturist“ és a „The Graphic“-nek vélt tulajdoníthatni, kerestem valami meggyőző, döntő bizonyítékot és meg is találtam azt a debreczeni törvényszék irattá-

rában. Ezen törvényszék irattárában ugyanis le-
téményben vannak azon per iratai, melyet
Udvarhelyi Károly debreczeni ügyvéd és föld-
birtokos Polgári András gulyafelügyelő gazda
ellen indított azért, mert a nevezett gulyafel-
ügyelő az ő tudta és beleegyezése nélkül a Hor-
tobágyra kihajtott bivalybikáját kiheréltette, a
miből nemcsak az a kára származott, hogy bivaly-
tehenei meddők maradtak, de az is, hogy folya-
tásuk alatt a harmadik határból kellett őket nagy
költséggel és különböző kártérítések kiegyenlité-
sével haza hozatni.

A per folyamán Polgári András azzal vé-
dekezik, hogy kötelelesszertüleg és kénytelen-
ségből volt kénytelen a bivalybikát kiheréltetni,
mert az a gulyában levő, 30-nál több tulokbikát
egyől egyig legyürte és „megpocsékolta” úgy,
hogy azok előtte meg-megállani sem mertek, a
teheneket „rakással” felüzte s így, minthogy a
bivalytól való borjuk „semmit sem érnek”, a
tehéntartó gazdáknak igen nagy károkat okozott.
Kihallgattattak a per folyamán a gulyásgazda s
az összes bojtárok, a kik eskü alatt egyértel-
műleg igazolták Polgári állításait; de kihallgat-
tattak azon tehenek tulajdonosai is, kiknek te-
henét a bivaly megtermékenyítette, a kik szint-
tén igazolták, még pedig ismét eskü alatt, hogy
a bivaly után származott borjukat, mint a föl-
nevelésre és tenyésztésre nem alkalmasokat, mint
szuró marhát eladni voltak kénytelenek. A mely
tényállás méltatása folytán a bíróság Udvarhelyit
keresetével elutasította Udvarhelyi ügyvéd ki-
vételével a perben szereplők még jóformán mind
élnék s így még élő tanuként is szerepelhetné-
nek, mert, mint nekem tették, bárkinek is egész
részletesen elmondják a „tényállást” és leírják
az állatok jól ismert, mert gyakran látott tulok-
bivalyöszvérek külsejét és tulajdonságát.

De mivel még alaposabban végére akar-
tam járni a tulok-bivalyöszvér létezési kérdése-
nek, bár akkor még sejtelmem sem volt arról,
hogy arról is informáltatni kellett volna magam-
at, a mit kartársam most, tehát 17 év múlva,
az 1886. évi „Amerikanischer Agriculturist” és
az 1891. évi „The Graphic”-re hivatkozva el-
mond, nehogy felületesség vádjába essen — pe-
dig, mint kitünik, sorsát senki el nem kerül-
heti; — kutatni kezdtem — nem a kérdést, mert
ez papiros-igazságot szokott eredményezni, — ha-
nem magát a tulok-bivalyöszvért, még pedig,
mivel azt hallottam, hogy a városi állatorvos elé,
a ki kötelelesszertüleg lebéjogozni tartozik a
vágásra szánt borjukat, gyakran hoznak ilyen
öszvéreket. Vetési állatorvos urhoz fordultam,
a ki is biztosított arról, hogy ez öszvér gyak-
ran fordul meg előtte és megígérte, hogy mi-
helyt ismét talál egyet, el is küldi hozzám. Ez
rövid időn meg is történt, mert egy vámospércsi
gazda hozzám vezette és eladásra kínálta egy
körül-belül 5 hónapos olyan borját, melyet fel-
tűnő habitusa a fényszáj- és állasantoknak saját-
szerű alkata és végül feltűnő, a bivalyborjuval
teljesen megegyező bűgése folytán, az előzetes
leírások alapján, tulok-bivalyöszvérnek véltem
tarthatni. A borju különben bár sovány volt,
arányosan is elég jó volt fejlődve. Mikor a borjut,
ha jól emlékszem, 16 frtért megvettem, gazdája
keservesen panaszkolt, hogy nagy pereskedésben
vannak egyik gazdatársukkal, a ki egy bivaly-
bikát hozott a gulyába, a mely leveri a többi
bikákat és ilyen eredménnyel üzi fel teheneiket.

A megvet borju, vagy — ha szabad magam
így kifejezni — a tulok-bivalyöszvér az intézet
Pallagi gazdaságában csakhamar feljavult és jó
fejlődésnek indult, küllemének sajátságai azonban
oly feltűnőek maradtak, hogy az intézetet látog-
ató sok idegen gazda közül egyetlenegy sem
akadt, a ki ha kicsodálkozta magát felette, a
származása vonatkozó közlést, az üszöt nézve,
kételylyel fogadta volna, a mint nem tette azt
Sz. A. kartárs ur sem, a mikor ez öszvért meg-
tekintette. De számosan voltak olyanok, a kik az
üszöt előzetes informálás nélkül is tulok-bivaly
öszvérenek minősítették.

De mindezekről eltekintve, csakis a kísér-
leti állatnak egyéni tulajdonságait és sajátságait
véve alapul, megkísértem beigazolni azt, hogy a

kérdéses üsző öszvér voltában kevesebb okom
van kételkedni, mint Sz. A. ur azon állításában,
hogy az a tulhajtott beltenyésztés, jobban mondva:
rokontenyésztés által előidézett korcs¹⁾ volt, bár
megvallom, kevés reményem van arra nézve, hogy
a kartárs urat bármi érveléssel meg tudnám győzni
arról, hogy noha beismeri, hogy sok más állat-
nemnél vannak fajelegyek — bár kísérletileg nem
is állított elő ilyeneket — beismerje azt is, hogy
a tulok-bivaly között is előfordulhatnak ilyenek.
Nem hiszem pedig azért, mert „tanulmányában”
pregnansul megnyilatkozik a magyar gazdák nagy
részének azon sajátsága, hogy gazdasági ügyek-
ben csak magának hisz, a mint hogy példának
okáért, ha egy olyan gazdának, a ki még krum-
plit nem termesztett, — fültéve, hogy van még
ilyen, — azt mondanák, hogy a krumpli Magyar-
országnak úgy Alföldjén, mint Felföldjén, jó laza
talajban köztudomásulag jó terméseket ad, nem
azt feleli rá, hogy ha mindenki termeli, úgy én
is termelni fogom; hanem azt, hogy majd kísér-
letet teszek vele

Jogosultnak véltem pedig azon feltevést,
hogy a sokszor említett üsző-tulok-bivaly ösz-
vér volt, mert fejlődése, a mint az intézet gaz-
daságában kellő táplálás és gondozásban része-
sült, teljesen normális volt, a mennyiben is soha
beteg nem volt és hároméves korában testnagy-
sága és sulya a magyar válfajú tehén átlagos
nagyásával és sulyával megegyezett,²⁾ tápláltsága
pedig éppenséggel kitünő volt. A mi okentmond
azon feltevésnek, hogy a tulhajtott rokontenyésztés
elsatnyult egy példánya lett volna.

De, hogy nem tökéletlen fogamzásból szár-
mazhatott bivalyszerű kopaszsága, kitént abból
is, hogy szőrözete, bár színre nézve a magyar
marha fehéres színével, egyezett, nem volt pehely-
szerű vagy csenevész, hanem teljesen ép, egész-
séges, jól fejlődött szálakból állott, s a mint az
a bivalynál is jellemző, nyáron annyira meg-
sűrűdött, hogy a napheve és az időjárás válto-
zékonyságából eredő viszontagságok ellen az ál-
latot kellőleg megóvta, az egyenletes kopasz-
dás pedig, épűgy, mint arra Sz. A. ur is a bi-
valyt jellemzőleg hivatkozik, január-február hó-
ban állott be. Bőre — mint a jól táplált biva-
lyoknál — lágy, puha tapintata mellett egyfor-
mán barnán volt pigmentálva, és sem a vedlés,
sem a teltszőrűség időszakában színváltozatokat
nem szenvedett. Törzse és végtagjai alakjuk és
arányaikban egy jól fejlődött magyar tehénével
egyeztek, szarvai közepes hosszúság mellett,
szaruállományukat és állásukat tekintve, szintén
a magyar tehénéhez hasonlítottak, de annál fel-
tűnőbben elütött az orrontól, a mellő nagy és
kis állcsont és a hátsó kis állcsonti részlet, mert
ez jellegzetesen megegyezett a bivalyok e test-
részének speciális alakulásával. Végre még föl
kell említenem az állat hangját is, mely úgy
borju-, mint borjas korában is minden indulat
kifejezésével annyira megegyezett a bivalyéval,
hogy bármely istállóból hallva, a 100 drbot meg-
haladó marhaállományban azonnal felismerhető
volt.

Engedje meg tisztelt kartárs ur, ha ezen
positiv adatok felsorolása után kiterjeszkedem
még azon negatív adatnak fölemlítésére is, mely
nagyon kétséssé teszi azon állítását, hogy a kér-
déses állat és mindazon hozzá hasonló állatok,
melyeket egy időben nyakra-főre hoztak hozzám
megvételre, a tulhajtott beltenyésztés productu-
mai lennének. Föl kell ugyanis említenem azt,
hogy ismerve alföldi községeknek nagy marha-
állományát és azon tenyésztési rendszert, hogy
a százakra, sőt 1—3 ezerre menő gulyákban,
a melyből pedig a perben említett öszvérek szár-
maztak, tulhajtott beltenyésztésről csak szó is
lehetne, mert a hol 10—20—40 drb bika van
olyan tehéngulyában, a melyben a gazdák nagy
része bikát nem is tart, tulhajtott beltenyész-
tésről szó sem lehet; de alig képzelhető ezen

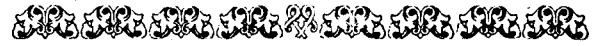
¹⁾ A szó helyes értelmében oly állat, mely elvesztette
a válfaj jellegző tulajdonságait.

²⁾ A Sz. A. ur közleményében foglalt azon hivat-
kozás, hogy az üsző teljesen kifejlesztett korában csak
39 kg. lett volna, valószínűleg ajtóhibából eredt, mert 39
kg. egy ürnek vagy kosnak lehet csak a sulya.

eshetőség még olyan kisebb községi csordában
is, hol 1—2 bika van. Beismerem mindezek után,
hogy úgy a fölemlített per adataiból, mint az
intézeti kísérleti állat észleléséből vont összes
következtetéseknel meggyőzőbb bizouyítékot szol-
gáltatott volna, ha végrehajthatom azon terve-
met, hogy az általam tulok-bivalykorcsnak tar-
tott állatot a műrzhali bikával való üzetése után
bivalybikával is eredményesen üzethettem volna
fel; de mivel ez a kísérleti állatnak távollétem
alatti eladása folytán lehetetlenné vált, megnyug-
szom a változhatatlanban és fentartom azon meg-
győződésemet, hogy a bivaly eredményesen üze-
kedhetik tulokkal.

Debreczen.

Békessy László.

Egy kiváló lótenyésztési munkáról.

Stuttgatban a napokban egy kiválóan ér-
dekes német könyv jelent meg: Gróf Wrangel
C. G. „Ungarns Pferdezucht in Wort und Bild“
(Magyarország lótenyésztése szóban és képekben).
Ezen díszesen kiállított, két vastkos kötetre ter-
jedő munkának belbecse fényes kiállítását jóval
felül mulja. Mulasztásnak tartottuk volna, ha
olvasóink figyelmét fel nem hívjuk ezen kiváló
munkára.

Élénk tolla, könnyű, érthető előadási mo-
dora lehetővé teszi, hogy nem szakember is él-
vezettel végig olvashassa. És ezen élénk, könnyű
előadási módor nem zárta ki, a nagy szakérte-
let, fáradságos utánjárást, részletességet, mely
az egész munkát jellemzi.

Mutatványul álljon itt egy kis részlet a
bennünket, erdélyieket leginkább érdeklő foga-
rasi ménés leírását tartalmazó részből.

Leirva a fogarasi ménés keletkezését és az
előmunkálatokat, áttér a ménés bírálatára, me-
lyet mély és éles szemmel végez és így szól ezek
során:

„Tekintsük most a lófajtákat és törzseket,
melyek hivatala vannak a keletkező új tenyész-
tés alapját megvetni, nagyon elidegenít bennün-
ket, mikép arra az ideára jöttek, hogy a Nor-
folkiakkal Mezőhegyesen tett, teljesen szerencsét-
lenül járt kísérletet, Fogarason tovább folytatják.
Továbbá nem lehet eléggé érteni, hogy mi hasz-
not vár a ménés a minden hibákban bővülő
Inicitatától és végre egy cseppet sem látszanak
megfelelő anyagot nyújtani a Gidran-kanczák egy
lipiczaiakkal dolgozó tenyészintézetnek.”

„Ezen állásponttal legközelebbi kapcsolat-
ban van e kérdés, vajjon egy lipiczai tenyésztés
alapítása Fogarason szakember álláspontjából
helyeselhető-e.”

Hogy a conclusiot levonja, leírja a lipiczai
fajta keletkezését és jellemzi a fajtát. Oly szépen
és jellemzően tud egy fajtát leírni, hogy gyönyör-
ködik benne az ember.

„A tiszta régi lipiczai fajta jellegző tulaj-
donságai a következők: magassága 157—167 cm.
kifejezésteljes fej; szépen hajlitott, habár kissé
nehézkés nyak, hosszú, finom és sűrű sörénnyel;
kissé terhelt, sem kiválóan kedvező fekvésű, nemis
izomdus, hosszú, mindemellett többnyire jól zárt
hát; széles, rövid ágyék; izomtoljes, kerek far;
jól tűzött, hosszú és tömött farok; feltűnően rö-
vid, erős, száraz végtagok, élesen körvonalozott
inakkal; széles erőteljes, tiszta csánk és szépen
formált pata; kiváló emésztő képesség; ritka
szivosság; nagy szelidség és tanulékonyág; ma-
gas actio; kiső kifejlődés. Az e fajta ló született
iskolára való ló, mint a mely a bécsi udvari
lovagló iskolában is fényesen bevált.”

Leirva Fogaras és környékének talaj éghaj-

lat és legelő viszonyait, melyben hibáztatja, hogy sok mocsáros legelő is van, így folytatja:

„Ezen tényekben van nézetünk szerint magyarázata annak a minden szekember előtt feltűnő jelenségnek, hogy a fogarasi ló összehasonlítva a valódi lipiczaival nem versenyezhet vele. Azon Point-ok, a melyekkel ez utóbbi az erdélyi törzsrokonát felülmulja, a következők: a nagyság, az alap és az actio. Hisz rosszul nem járnak a kis és könnyű fogarasiak sem, de a lipiczaiknak a világ piacon magosra becsült „step-pelő” actiójából keveset láthatni náluk. 18. éves tenyésztési idő eredménye után ítélve, nem lehetne a fogarasi ménesnek nagy jövőt jósolni. Tényleg ezideig az erdélyi országos lótenyésztést nagyon kis mérvben befolyásolta, miért is szűkebb hazájában is sokkal kevesebb pártolói és csudalói vannak, mint a hogy az ember az erdélyiek tüzes lókalpatriatismusa után ítélve hinné. Könnyű juckerszerű kis lovakkal, akár lipiczai, vagy hegyi lovaknak nevezzük őket, ez időszert az erdélyieknek nincs többé segítve. Nagyobb televérekre van szükségük, melyeket kivihetnek Romániába, nagy előnnyel adhatnak tul rajtok Budapesten, Bécsben és külszörországokban. Nem vélik jogtalanul, hogy az erdélyi ménesnek a legméltóbb feladata abban állott volna, hogy az ottani országos lótenyésztés számára jutalmazó piaczokat nyisson. A tenyésztési szempontból alig számot tevő hegyvidékek szükségletét teljesen kielégítette volna, ha a sepsi-szt.-györgyi ménestelepen egy pár megfelelő apaállatot állítottak volna fel. Megvalljuk, hogy nekünk is ez a nézetünk.

A lipiczai Fogarason nem nyújtotta azt, a mit tőle vártak. Így nem lehet rosz néven venni az erdélyi tenyésztőktől, ha azt a kérdést felvetik, vajjon tanácsolható-e, hogy a nevezett ménes működését továbbra is csupán az eredeti program által megjelölt tenyész feladatra szorítsa. E kérdésre vonatkozólag nem fogunk kimérítő választ adni. „L'art est difficile, la critique est aisée” De egyet bátran ki merünk mondani: megfigyeléseink szerint egy angol félvér pepinéria felállítását Fogarason, az erdélyiek minden oldalról örömmel üdvözölnék.

A munka e kis morzsájából már kitűnik, hogy a szerző nem száraz tényhalmazokat rakott egymásmellé, hanem egy egységes életté foglalta őket össze. Mindenütt levonta következtetéseit, megtéve éles megfigyelő képességéből eredő reflexióit. Ilv munkával szemben bátran mondhatjuk „la critique est difficile”. Nagyon kíváncsok volna, ha mielőbb valami uton-módon magyarul is olvashatnók.

Nagy Kálmán.

Az Ásványi-féle aranka irtó eszközről.

Lapunk ez évi 21-ik számában a „Gyakorlati Mezőgazda” nyomán közöltük ifj. Sporzon Pálnak az Ásványi-féle aranka irtó eszközt illető gyakorlati tapasztalatait és annak kapcsán jeleztük, hogy azon cikk minket is különösen érdekel és pedig többszörösen.

Érdekel mint lapszerkesztőt azért, mert az „Erdélyi Gazda” volt az, a mely ezen nagy fontossággal bíró eszközt legelőször ismertette és arról kedvező kritikát adott; érdekel, mint szakavatott gazdát azért, mert az „Erdélyi Gazda” 1891. évi 38-ik számában megjelent s az eszköz sikeres munkáját illetőleg az ifj. Sporzon Pál urával egyértelmű véleményt szintén gyakorlati tapasztalatból merítettük; végre érdekel, mint

Ásványinak a barátját azért, mert a „Köztelek” egyik múlt évi számában Szilassy Zoltán barátom, hallomás után mondott ítéletében, ezen eszköz felett, rint találmány felett pálczát tört és ezt teljesen czéltalannak és haszontalannak nyilvánította, tehát a mi első, részrehajlatlan bírálatunkat a tájékozatlan olvasók könnyen a barátság rovására irhatták volna.

Nagy meglepedésünkre szolgál tehát annak constatalása, hogy az „Erdélyi Gazda” gyakorlati tapasztalatát a „Gyakorlati Mezőgazda” hasonló alapon megerősíti, mely által igazolva van az is, hogy az ezen lapok által nyújtott tájékoztatásban a gazdaközönség megbízhatik.

A mi az eszköznek a múlt évben történt hiányos összeállítását illeti, nem mulaszthatjuk el fölemlíteni, hogy biztos tudomásunk szerint, ez a legtöbb bosszúságot okozott magának a feltalálónak és intézkedett is, hogy ez többé elő ne forduljon, mi czélből megbízható gyárosoknak adta kezébe az eszköz gyártását.

Budapesten Detrich Gyula gazdasági gépgyáros (Lipót körut 30 sz.), Kolozsvárt pedig Simonffy István gazd. gépgyáros készített teljesen szilárd kiállítás s az eszköz mégis felével olcsóbb, mint a múlt évben volt.

A feltaláló pedig jelentékeny és előnyös javítást eszközölt az aranka irtón, nevezetesen kis kerekkel látta el, a melyek részint könnyebb és biztosabb járást kölcsönöznek ezen eszköznek, másrészt pedig az nem fekszik teljesen a fogakon és drót keféken, miért ugy a munka gyorsabb és tökéletesebb, mint maga az eszköz tartósabb.

Az „Erdélyi Gazda”, hogy olvasóinak és a mezőgazdaság ügyének így is szolgálatot tehesen, több darab javított szerkezetű Ásványi-féle aranka irtó eszközt megszerzett és ezeket jelentkező olvasóinak minden díj nélkül kíséretre kiadja s a ki azt megtartani nem óhajtja attól készséggel vissza fogadja. A kik pedig az így kiadott darabokat megtartják, azoknak is csupán gyári előállítási árat kell az eszköznek megfizetniük.

Miért felkérjük olvasóinkat, hogy a kik arankás heréseiket megakarják tisztítani s azoknak időnap előtti kényszer kiszántását elhárítani, forduljanak bizalommal lapunkhoz és vegyék igénybe önzetlen ajánlatunkat és alkalmazzák ezen egyetlen sikeres eljárást.

Sz. Szakáts Péter.

A „gróf Schweinit Gyula emléke” kolozsvári V-ik rózsza-kiállítás szabályzata.

1. A magyar szent korona országai vörös-kereszt-egyletének kolozsvári választmánya ez évben V-ik rózsza- és virág-kiállítását rendezi, melynek czélja a rózsza- és virágtermesztés terjesztése és nemesítése és ezek kivitelének emelése.

A kiállítás tiszta jövedelme a Kolozsvárt felállítandó tartalék-kórház alapjához fog csatoltni.

2. A kiállítás a sétatéri lövöldében pénteken, június 23-án d. u. 4 órakor fog ünnepélyesen megnyitást, és nyitva áll e napon esti 8 óráig, június 24-ikén d. e. 7—11. és délután 3—8 óráig, jun. 25-én d. e. 7—11 óráig, midőn a kitüntetések kihirdetésével ünnepélyesen berekesztetik.

3. Kiállító lehet minden kolozsvári rózsza- és virágtermesztő magános, vagy mű- és kereskedelmi kertész, továbbá a virágtermesztéshez használható tárgyak előállításával vagy árusításával foglalkozó iparos vagy kereskedő. Vidéki kiállítóknak szivesen látja a rendező-bizottság, saját költségekre és koczkiutatásukra, részvételét.

4. Kiállítók:

a) Levágott rózsák és pedig: névvel jelölt egyes rózsafajok, vagy az idén itt először bemutatott rózsaujdonságok.

b) Levágott rózsák gyűjteményei, helyes elnevezéssel.

c) Szép rózsák tetszés szerinti választékban név nélkül.

d) Rózsák virágcserepekben vagy szép dísznövények és virágok izléses csoportosításban.

e) A kiállítás idején érő gyümölcsök, továbbá vetemények és egyéb kerti termények.

f) A rózsza- és virágtermesztéshez szükséges eszközök, valamint virágcserepek, vázák, asztalok, állványok és a rózsák és virágok termesztése és tartása körül használt egyéb tárgyak.

g) A rózsza- és általában a virágtenyésztésre vonatkozó szakmunkák és egyéb irodalmi termékek.

h) Kiállíthatók oly tárgyak is, a melyeknek lényeges alkotó részét vagy díszítményét rózsza vagy más virág is képezi.

A rózsára vonatkozó festmények, valamint festett, himezett, stb. rózsák is

5. Bejelentések folyó évi június hó 10-ig Vörös Sándor gazd. tanintézeti igazgató, a rendező-bizottság társelnökéhez (Kolozs-Monostor, gazd. tanintézet) küldendők.

6. A szükséges terület a bejelentéskor közlendő; a helyet a bizottság jelöli ki és azért tér-díj nem szedetik, azonban szabadban felhasznált helyek a kiállítás bezárta után a t. cz. kiállítók által ismét előbbi állapotukba hozandók.

7. Butorok Egyszerű asztalok és állványokról a bizottság gondoskodik. Különös vagy díszes butorokat a t. cz. kiállító saját költségén szerez be.

8. A kiállítási tárgyak beküldéséről és elszállításáról a t. cz. kiállító gondoskodik.

A tárgyak felállítása június hó 22-én d. e. eszközöndő a t. cz. kiállítók által; vidéki kiállítók tárgyait a rendező-bizottság rendezi el.

10. Kívánatos, hogy minden kiállító osztályát feldíszítse, (a mely czélra egyéb növényeket is felhasználhat), nevével megjelölje és a kiállított eszközökhöz használati utasítást mellékeljen. Magános kiállítók számára a díszítést a bizottság teljesíti, mely egyáltalában a felügyeletről is gondoskodik, de teljes felelősséget nem vállal el.

11. Elárusítási szabályok:

A kiállított tárgyakon kívül elárusítás végett csokrokban, virágtartókban, tálakban stb. rózsák, továbbá bárminemű más virágok és növények is kitehetők.

12. A kiállított rózsák csak úgy árusíthatók el, ha másokkal pótolhatnak, ugyszintén az egyes tárgyak is.

13. A t. cz. kiállító érdekében csak ugy lesz szabad rózsza-tövekről és más virágzó növényekről egyes virágokat elárusítás végett levágni, ha a t. cz. kiállító ehhez beleegyezését határozottan megadja.

14. Az utolsó nap minden kiállított tárgy elárusítható.

15. Az elárusításra szánt minden tárgy az ár világosan kiteendő; egy levágott rózsza ára legfeljebb 10 kr. lehet.

16. Az elárusítást fiatal urnók lesznek szivesek teljesíteni.

17. Az elárusított rózsák után 50%, más növények és tárgyak után 10% a vörös-kereszt-egylet illeti.

18. Felülfizetések a vörös-kereszt javára köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatni fognak.

19. Kitiintetések: A kiállított virágok és tárgyak fölött egy nem kiállítókból alakított bíráló-bizottság (jury) határoz. mely a kiállítás ünnepélyes megnyitását megelőzően június 23-án délelőtt kezdi meg működését.

20. Kitiintetésül szolgálnak: oklevelek, melyeken kívül mű- és kereskedelmi kertészek közt állami ezüst érmek és pénzdíjak is fognak kiosztatni; a kitüntetések neveit, számát, a pénzdíjak értékét a rendelkezésre álló eszközök mérve szerint, a bíráló bizottság állapítja meg.

(A földmvel. Ministr. ur jutalmakra ajándékozott 26 áll. ezüst érmét és 100 arany koronát.)

21. A résztvett és kitüntett kiállítók nevei hirlapilag közzétetnek.

22. Június 25-án délután a lövöldében rózsaujnépely rendeztetik.

Az általánosan elismert és használatban
legjobbnek bizonyult

Önműködő

Peronospora permetezők,

kaphatók

az ERDELYI PINCZE EGYLETNÉL
KOLOZSVÁRTT.

50 (1-x)

Kerestetik azonnali szolgálatba lépésre egy **kertész**,
ki a konyhakertészetet, rózsák téli oltását és kezelését
továbbá a műmehészetet is némileg bár érti.

Évi fizetése 100 frt és teljes ellátás.

Tudakozódhatni a *szerkesztőségben*.

1-3

SZABADALMAZOTT

peronospora-fecskendező

„UNICUM”

Vörösréz puttonnyal.

Az országos kertészeti kiállításon ápril 29-én meg-
tartott versenyen minden tekintetben felülmulta az ösz-
szes ott bemutatott peronospora fecskendezőket és az

első díjjal,

arany éremmel

lőn kitüntetve.

Ára 15 forint.

Kaphatók kizárólag csakis

Mauthner Ödön

magkereskedésében

Budapesten, Andrassy-út 23. szám.

6 (23-52)

AZ ERDELYRÉSZI

MAGYAR JELZÁLOG HITELBANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Kolozsvárt. (Nemzeti szálloda mellett) Belszén-utca 3. sz.

Rendkívüli előnyös

TÖRLESZTÉSI KÖLCSÖNÖKET NYUJT

☞ földbirtokra és házra, ☜

legelőnyösebb feltételek mellett, a fél tetszése szerinti
törlesztési időtartammal.

A kölcsön

bármikor visszafizethető.

Különösen ajánljatik magasabb kamatozású kölcsönök

CONVERTÁLÁSA, mely DÍJ- és ILLETÉKMENTESEN

eszközöltetik.

VÁROSOKNAK és KÖZSÉGEKNEK legolcsóbb községi
kölcsönök adatnak.

Záloglevelek napi árfolyamon **FOLLY VICTOR**
bank- és pénzváltó üzletében kaphatók.

27. (13-15)

Az igazgatóság.

Egy gazda se

mulassza el, saját jól felfo-
gott érdekében mielőtt mag-
szükségletét fedezi

Haldek Ignác

magkereskedéséből

(Budapest Károly-körút 9.sz.)

ajánlatot kérni.

16 (17-1)